

From: <Liat Ben-Meir Shalom <LiatBe@justice.gov.il>
Sent: Tuesday, July 22, 2014 2:53 PM
To: Ilana Kimhi; Hodaya Biton
Cc: Orit Koren; Naama Daniel
Subject: חומר לקראת הדיון ביום חמישי בנושא יומני אייכמן
Attachments: פניה אל היועמש - פרסום כתב היד של אייכמן.docx; יומני אייכמן.pdf.1; יומני אייכמן.pdf.2

אילנה והודיה שלום,
אנא צרפו לזימון לדיון ביום חמישי בנושא יומני אייכמן את החומרים המצ"ב וכן העתיקו את תוכן המייל שלהלן.
תודה רבה,
ליאת

מצע לדיון - יומני אייכמן

בזמן שהייתו של אדולף אייכמן בכלא הישראלי, נכתב על-ידי יומן. עם סיום הליכי משפטו והוצאתו להורג, הופקד יומן זה בארכיון המדינה. בסוף שנות ה-90 ובתחילת שנות ה-2000 התנהלו דיונים בלשכת היועץ המשפטי לממשלה דאז – מר אליקים רובינשטיין – בעניין כתב יד זה. הדיונים עסקו בשאלת הבעלות הפיזית בכתב היד עצמו, בבעלות בזכות היוצרים ביצירה שהוא מגלם, וכן בשאלת פרסומו לציבור.

לא ניתן למצוא סיכום כתוב ומסודר של הדיונים, אולם עולה כי בסופו של דבר הוחלט – פנימית – כי הבעלות בזכות היוצרים בכתב היד, שהוא יצירה ספרותית, שייכות לאייכמן ולאחר מותו – ליורשיו, בעוד שהבעלות הפיזית בו שייכת לארכיון המדינה. עוד עולה כי ככל הנראה הוחלט שלא לפרסם קביעה זו, מתוך חשש שמא יורשיו של אייכמן יפיקו רווח מזכות היוצרים ביומנים אלה, ויצא חוטא נשכר. מהחומר שנמצא וכן מהמצב הנוהג בארכיון המדינה מאז הדיונים, ניתן ללמוד שסיכום הדברים היה כי יש להעמיד עותק של כתב היד (ולא את המקור) או קטעים מתוכו לרשות חוקרים, לאחר שחתמו על התחייבות לכך שיבצעו בחומר "שימוש הוגן" בלבד. כך הוא הנוהג לגבי כל חומר שזכות היוצרים בו אינה בבעלותו של ארכיון המדינה*. יצוין עוד כי לא הותר שימוש ביומנים לגורמים מסחריים. לפי מידע שנמסר מארכיון המדינה, במשך השנים פורסם לציבור עותק שלם של כתב היד, וככל הנראה ניתן לאתר ברשת. עוד יש להוסיף, כי במקרים אחרים בהם זכות היוצרים בחומר שמחזיק ארכיון המדינה אינה שייכת לארכיון, הארכיון מאפשר עיון בעותקים מהחומר למטרות שימוש הוגן בלבד, או מפנה את מבקש החומר להשיג את הסכמת בעל זכות היוצרים לשימוש המבוקש.

לאחרונה פנו אלינו נציגי ארכיון המדינה, וציינו כי בזמן האחרון מתקבלות אצלם פניות מחוקרים שמעוניינים להעתיק את המקור עצמו לשם פרסומים מדעיים, שלא ניתן לבססם על עותק שאינו המקור עצמו, וכן שואלים למי זכות היוצרים ביצירה – היא היומנים. נשאלת השאלה, האם על ארכיון המדינה לאפשר לפונה-חוקר גישה למקור במטרה להפיק ממנו פרסום מדעי. וזאת בשים לב לכך שלדברי החוקר-הפונה, אחד מבניו של אייכמן אישר לפונה לעיין בחומר ולהפיק ממנו פרסום מדעי.

בשיחה עם היועצת המשפטית של ארכיון המדינה הובהר, כי הבעיה העיקרית היא בעיה של מדיניות: האם בניגוד להחלטת המדיניות הקודמת, לפיה מדינת ישראל לא תצהיר מפורשות כי היא אינה בעלת זכות היוצרים ביומנים, נשנה כעת מעמדתנו ונצהיר כי המדינה אינה בעלת זכות היוצרים, או נעיד על כך בעקיפין, על-ידי התרת שימושים בחומר בהסתמך על הסכמת יורשיו של אייכמן. וביתר פירוט – כאמור, חוקרים שהשיגו את הסכמתם של חלק מיורשיו של אייכמן פנו לארכיון עם הסכמה זו, והשאלה היא האם בהתבסס על כך יש לאפשר להם גישה למקור, כאשר בכך בעצם מכיר הארכיון בעקיפין

בכך שהזכויות שייכות לאייכמן וליורשיו. עוד צוין, כי ככל הנראה הערך הפוטנציאלי המסחרי ביומנים אלה כיום הוא נמוך מאוד, אם קיים ערך כזה כלל.

בשיחה עם עוזר היועץ המשפטי לממשלה, אסף הראל, הובהר כי ככל שארכיון המדינה מעוניין לשנות מהמצב הנוהג – יש לקבל לכך את אישורו של היועץ המשפטי לממשלה. יצוין כי ארכיון המדינה רואה בהתנהלות המבוקשת שינוי מהמצב הקיים.

*הבהרה לעניין נוהל העמדת חומרים, שזכויות היוצרים בהם אינן שייכות למדינת ישראל, לעיון הקהל:

רוב רובם של החומרים המופקדים בארכיון המדינה הם חומרים אשר הבעלות בהם - פיזית ורוחנית – שייכת באופן מלא למדינת ישראל. מכאן ששאלות בהיבטי זכויות יוצרים, הנובעות מ"בעלות זרה" בזכויות (היינו: לא של מד"י) מתעוררות במקרים מועטים.

ככלל, בארכיון המדינה מועמדים לעיון הקהל חומרים מקוריים (למעט חומרים סרוקים המוצגים לעיון ברשת ולהוציא מקרים חריגים).

על פי הנהלים בארכיון, מעיין המבקש לקבל העתק מחומר, אשר זכויות היוצרים בו אינן שייכות למד"י או שיש ספק לגבי זהות בעלי זכויות היוצרים בו, יקבל העתק מן החומר המבוקש כנגד התחייבות חתומה שעניינה ביצוע שימושים המותרים לפי דין בלבד בחומר (בהתבסס על סעיף 30(ב) לחוק זכות יוצרים, התשס"ח - 2007).

במקרים אלו, דרך כלל, תימסר למבקשים הערה בנוגע לאיסור לבצע שימוש מסחרי ביצירות ולאפשרות לפנות לבעלי הזכות ולבקש הסכמה לביצוע שימוש מעבר לשימושים המותרים. במענה לשאלות מורכבות יותר יומלץ למבקשים לפנות לייעוץ משפטי פרטי.